

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ

доктор юридичних наук,

професор

Руслан СЕРБИН

11.09.2025 р.

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Богатирчука Олександра Миколайовича на тему «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 26 вересня 2023 року, протокол № 20

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ від 28 серпня 2025 року

Присутні:

кафедра криміналістики та судової медицини: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О. (науковий керівник); професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Черноус Ю.М. (голова засідання); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Миrowsька А.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Комаринська Ю.Б. (рецензент); доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Патик Л.Л.; старший викладач кафедри, доктор філософії Басюк Л.О.; викладач кафедри, кандидат юридичних наук Нечваль А.О.; аспірант заочної форми навчання Богатирчук О.М.;

кафедра криміналістики ННПП: професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Пяковський В.В.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Курилін І.Р.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Семенов В.В.; викладач кафедри Танчик К.А.;

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Таран О.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Хабло О.Ю.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Терещенко Ю.В.;

відділ організації наукової діяльності:

провідний науковий співробітник відділення організації наукової роботи здобувачів вищої освіти, доктор юридичних наук, доцент Павленко С.О.; провідний науковий співробітник відділення організації наукової роботи здобувачів вищої освіти, кандидат юридичних наук, старший дослідник Гелемей М.О. (*рецензент*);

Були присутні 3 доктори наук та 12 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта заочної форми навчання кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ Богатирчука Олександра Миколайовича на тему «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Здобувача Богатирчука Олександра Миколайовича, який доповів про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, здобувачем доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано новизну, теоретичне та практичне значення.

Основним законом нашої держави – Конституцією України – на кожного громадянина, проживаючого в Україні покладено обов'язок не заподіювати шкоду природі (ст. 58 Конституції України). Водночас, держава має забезпечувати екологічну безпеку і підтримувати екологічну рівновагу на території України, ...збереження генофонду Українського народу є (ст. 16 Конституції України).

З огляду на незначну питому вагу кримінальних правопорушень проти довкілля у загальній структурі злочинності, та ще меншу частку тих з них, що вчиняються у сфері землевикористання та охорони надр, а також на те, що за даними статистики останніми роками спостерігається зменшення кількості протиправних діянь, які перебувають у провадженні слідчих та за якими судами ухвалено обвинувальні вироки, може скластись хибне враження про успіхи суспільства у протидії вказаним кримінально караним діянням. Між тим, процес виявлення та розслідування виокремлених нами кримінально караних діянь, характеризується низкою проблем: увага насамперед звертається на резонансні випадки учинення кримінальних правопорушень, які завдають значну шкоду суспільству та довкіл्लю; у переважній більшості деліктів відсутні потерпілі; спостерігається дефіцит спецізованої техніки та обладнання, фахівців з окремих знань в екологічній та суміжних сферах, що відображається на якості розслідування; існують проблеми організаційно-тактичного характеру

в забезпеченні взаємодії різних підрозділів та відомств, залучених до процесу виявлення, документування та збирання доказів протиправної діяльності.

Практика боротьби зі злочинністю показує, що її ефективність перебуває у прямій залежності від використовуваних засобів та методів. Зазначені обставини визначають актуальність теми дослідження, зокрема таких аспектів, як особливості внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, типізація слідчих ситуацій, специфіка виявлення та збору криміналістично значущої інформації на місці події, тактика проведення інших слідчих (розшукових) дій та негласних (розшукових) дій, використання сил та засобів оперативно-розшукової діяльності Національної поліції, застосування спеціальних знань при призначенні та проведенні судово-біологічних та судово-екологічних експертиз.

Зважаючи на перераховані вище проблеми та законодавчі зміни, окремі тактичні та процесуальні «інструменти» розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр мають бути належним чином розкриті з позицій криміналістичної науки. Зокрема, особливої актуальності набуває проблема організації початкового та наступного етапу розслідування, взаємодії слідчих та оперативних підрозділів, проведення окремих процесуальних дій, зокрема слідчих (розшукових) дій, НСРД, заходів забезпечення кримінального провадження, використання під час розслідування спеціальних знань та ін.

Викладене підкреслює важливість дослідження з урахуванням можливостей сучасної криміналістичної науки та чинного кримінального процесуального законодавства сутності кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр, вказує на необхідність оптимізації їх розслідування, що в умовах сьогодення є одним із першочергових завдань у боротьбі зі злочинністю загалом та протиправними діями проти довкілля зокрема. Зазначені обставини й зумовлюють вибір теми дослідження, його спрямованість і зміст, викликають необхідність перегляду, уточнення та вироблення нових адекватних заходів протидії органами прокуратури, слідчими та оперативними підрозділами Національної поліції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній криміналістичній науці спеціальним комплексним дослідженням розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр. Сформульовано й обґрунтовано низку висновків і рекомендацій теоретичного та прикладного характеру, зокрема:

вперше:

- розроблено елементний склад криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр, що слугуватиме успішному вирішенню завдань розслідування: предмет злочинного посягання; обстановку вчинення кримінального правопорушення; спосіб учинення кримінального правопорушення; слідову картину кримінального правопорушення; особу злочинця;

- сформовано наукову позицію, щодо віднесення потерпілого, поряд з відомостями про час, місце його підготовки, вчинення та приховання,

характеру кримінальної ситуації, до структури обстановки кримінального правопорушення як факультативного складника, не властивого для окремих протиправних діянь цієї категорії, виокремлено його типові характеристики;

- обґрунтовано необхідність налагодження системної, на постійній основі, міжвідомчої взаємодії підрозділів Національної поліції, природоохоронними контролюючими органами, Спеціалізованої екологічної прокуратури, за координуючої ролі останньої, з огляду на зазвичай організований, тривалий характер аналізованих кримінальних правопорушень; удосконалено:

- наукові ідеї щодо можливості висування та перевірки типових версій у досліджуваних кримінальних провадженнях про: спосіб учинення кримінального правопорушення, особу злочинця; особу організатора; причетність до вчиненого працівників правоохоронних, природоохоронних, інших державних органів; місцезнаходження незаконно видобутих корисних копалин; учинення інших протиправних діянь та ін.;

- організаційні й тактичні особливості проведення допиту свідків, підозрюваного, потерпілого, залежно від слідчої ситуації, що складається на початковому та наступному етапі розслідування;

дістало подальший розвиток:

- теоретичні і практичні рекомендації щодо налагодження в аналізованих кримінальних провадженнях зв'язків з громадськістю (конфіденційне співробітництво, співпраця з екологічними активістами, волонтерами тощо) та ЗМІ (моніторинг преси, результати журналістських розслідувань та ін.) зі співробітниками;

- рекомендації щодо підвищення ефективності огляду завдяки залученню до його проведення оперативних працівників та фахівців у відповідній галузі залежно від слідчої ситуації; використанню БпЛА для фіксації матеріальної обстановки; виявленій та вилученій інформації, що міститься в службовій документації та на цифрових носіях тощо;

- криміналістичні рекомендації з організації спільних занять на базі територіальних підрозділів спеціалізованої екологічної прокуратури з акцентом на особливостях виявлення, документування та розслідування означених кримінальних правопорушень.

Дякую за увагу!

Після закінчення доповіді здобувачу присутніми були поставлені наступні питання:

Нечваль А.О.: Які завдання огляду місця події при розслідуванні кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 240, 240-1 КК України?

Відповідь: Дякую за запитання. Завданнями огляду місця події при розслідуванні кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 240, 240-1 КК України, є: встановлення обстановки незаконного видобування корисних копалин, збуту, придбання, передачі, пересилання, перевезення, переробки бурштину; з'ясування даних про особу ймовірного злочинця (злочинців); виявлення слідів та інших об'єктів, які підлягають вилученню (зокрема, знарядь, які використовувались при вчиненні протиправного діяння);

встановлення орієнтовного розміру шкоди, завданої довкіллю; встановлення очевидців події; отримання необхідних даних для проведення наступних процесуальних дій, насамперед слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; з'ясування причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення.

Мировська А.В.: У продовження попереднього питання, як доцільно ділити етапи огляду?

Відповідь: Дякую за запитання. З огляду на масштабність кримінальних правопорушень, пов'язаних із забрудненням або псуванням земель, огляд місця події можна умовно розділити на етапи загального і детального (робочого) огляду. На етапі загального огляду слідчий оглядає місце події з метою оцінки ситуації, встановлення ознак складу кримінального правопорушення, визначення меж території огляду, його основних вузлів і об'єктів, вжиття, у разі потреби, додаткових заходів з охорони місця події. На етапі детального огляду особливу увагу слід приділяти не лише джерелам забруднення, а й його наслідкам, зокрема, місцям зосередження відходів виробництва; місцям найбільшого зосередження загиблих тварин, риби, птахів), оскільки необхідно умовою притягнення до кримінальної відповідальності за протиправні діяння цієї категорії є настання шкідливих наслідків.

Пяковський В.В.: Яке значення планування на початковому етапі розслідування вказаної категорії кримінального правопорушення?

Відповідь: Дякую за запитання. У процесі розслідування зазначених категорій кримінальних правопорушень особливу значущість має планування саме початкового етапу, оскільки він передбачає необхідність вирішення комплексу завдань, характерних для більшості протиправних діянь цього виду. До таких завдань належать: орієнтування у фактичних обставинах вчиненого діяння; перевірка загальних типових версій події, сформованих на підставі відомостей, отриманих на момент ухвалення рішення про початок кримінального провадження; своєчасне збирання та належне закріплення доказової інформації; оперативне здійснення розшуку і затримання особи (осіб) за «гарячими» слідами тощо.

На нашу думку, об'єктами пізнавальної діяльності слідчого при плануванні розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр, слід визнати: обставини вчинення відповідного кримінального правопорушення та його кваліфікацію; слідчу ситуацію; зібрані на момент планування докази вчинення протиправного діяння; ступінь доведеності окремих фактів, дій, подій.

Павленко С.О.: Яке значення взаємодії у вказаній категорії кримінальних проваджень і з ким саме?

Відповідь: Дякую за запитання. Розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 239 240-1 КК України, передбачає наявність таких суб'єктів взаємодії, як: Національна поліція України (100 %); органи прокуратури (100 %); експертні підрозділи (100 %); контролюючі та природоохоронні органи (86 %); слідчі та оперативні підрозділи Служби безпеки України (далі – СБУ), Державного бюро

розслідувань (далі – ДБР), Бюро економічної безпеки (далі – БЕБ) (19 %); Засоби масової інформації (далі – ЗМІ) (17 %); населення і громадські організації (28 %); дипломатичні та консульські установи інших держав (4 %); правоохоронні органи іноземних держав та міжнародні поліцейські організації (6 %).

На ймовірність розкриття та якісного розслідування виокремлених нами кримінальних правопорушень без взаємодії слідчого з іншими суб'єктами та підрозділами, відомствами вказали лише 8 % опитаних прокурорів, слідчих, співробітників оперативних підрозділів. При цьому, зразковою взаємодією слідчого, оперативних підрозділів з іншими правоохоронними відомствами, державними структурами, громадськістю та ЗМІ вважають лише 6 % респондентів.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

Науковий керівник, кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О. Ступінь актуальності обраної теми пов'язана з тим, що досить розповсюдженими є такі випадки, а відповідно виникають потреби практичної діяльності у боротьбі зі кримінальною протиправністю.

Дисертант має високий рівень наукового розвитку та професійно володіє вибраним арсеналом дослідження, що в кінцевому результаті, дозволило логічно сформулювати наукову новизну цієї розробки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій полягає у тому, що в дисертації, на підґрунті опрацювання наукових праць з питань кримінального, кримінального процесуального права, криміналістики, судової експертизи, оперативно-розшукової діяльності, аналізу законодавства, узагальнення слідчої, експертної та судової практики, анкетування практичних працівників, поглиблено наукові знання щодо фундаментальних положень криміналістики, розроблено та обґрунтовано положення теоретичного і практичного характеру, а також методико-криміналістичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення організації і тактики виявлення та розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр.

Автором сформульовано низку положень, висновків і пропозицій, важливих у концептуальному значенні та нових для юридичної науки, принципів для успішного правозастосування.

Достовірність отриманих наукових результатів обумовлена застосуванням як методологічної основи дослідження ряду загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Обрані методи дослідження використовувалися в їх діалектичному взаємозв'язку та взаємозалежності, що забезпечило об'єктивність отриманих результатів.

Достовірність отриманих результатів забезпечила належна теоретична основа дисертації, а також достатня емпірична база, яку становлять систематизовані матеріали офіційної статистичної звітності Генеральної прокуратури України за період 2019–2024 рр.; результати вивчення матеріалів 109 кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення у сфері

землевикористання та охорони надр, розглянуті судами в 2015–2024 рр. у різних регіонах України; узагальнені дані анкетувань 303 респондентів (слідчих – 129; співробітників оперативних підрозділів – 106, прокурорів – 68) з м. Києва, Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Львівської, Рівненської, Харківської областей; огляди судово-слідчої практики, офіційні дані Державної служби статистики України, довідкові видання, статистичні матеріали, а також власний досвід роботи автора в слідчих підрозділах НПУ.

Отримані висновки відрізняються обґрунтованістю. Дослідженню проблемних питань притаманний авторський підхід, наведення переконливих аргументів під час обґрунтування власної точки зору. Слід відзначити хороший літературний стиль, легкість сприйняття матеріалу, ілюстрування теоретичних положень узагальненими результатами емпіричних досліджень.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях.

Значення праці для науки і практики полягає в тому, що пропозиції аспіранта використовуються та мають перспективу подальшого впровадження при вирішенні низки завдань у освітньому процесі закладів вищої освіти України, практичній діяльності правоохоронних органів. Вказані відомості засвідчуються актами впровадження.

Проведене аспірантом дослідження є завершеним, його вивчення дозволяє зробити висновок про високий рівень проведеного дослідження, за результатами якого сформовані теоретичні положення, пропозиції до законодавства та практичні рекомендації. Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам.

Зважаючи на викладене вище, можна стверджувати, що дисертація на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» містить нові концептуальні наукові положення й науково обґрунтовані результати у галузі юриспруденції, що в сукупності розв’язують важливе науково-прикладне завдання.

Зміст дисертації цілком відповідає заявленій дисертантом спеціальності, робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною, завершеною роботою. Оформлення дисертації відповідає встановленим МОН України вимогам.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Індивідуальний план наукової роботи та освітню програму О.М. Богатирчук виконав у повному обсязі.

Зважаючи на викладене вище, Богатирчук Олександр Миколайович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Доктор юридичних наук, старший науковий дослідник Комаринська Ю.Б. Актуальність цієї теми обумовлюється наявністю труднощів у практичній діяльності правоохоронних органів з розслідування

кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр та відсутністю відповідних науково-обґрунтованих рекомендацій із їх розслідування. Практика боротьби зі злочинністю показує, що її ефективність перебуває у прямій залежності від використовуваних засобів та методів. Зазначені обставини визначають актуальність теми дослідження, зокрема таких аспектів, як особливості внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, типізація слідчих ситуацій, специфіка виявлення та збору криміналістично значущої інформації на місці події, тактика проведення інших слідчих (розшукових) дій та негласних (розшукових) дій, використання сил та засобів оперативно-розшукової діяльності Національної поліції, застосування спеціальних знань при призначенні та проведенні судово-біологічних та судово-екологічних експертиз. Зазначені обставини й зумовлюють вибір теми дослідження, його спрямованість і зміст, викликають необхідність перегляду, уточнення та вироблення нових адекватних заходів протидії органами прокуратури, слідчими та оперативними підрозділами Національної поліції.

Дисертація має чіткий зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вона є першим у вітчизняній криміналістичній науці спеціальним комплексним дослідженням розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр. Сформульовано й обґрунтовано низку висновків і рекомендацій теоретичного та прикладного характеру.

Основні наукові положення дисертаційного дослідження Олександра Миколайовича представлено у 13 опублікованих працях, серед яких 5 статей і 8 тез доповідей на конференціях.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено та може бути використано в:

- правозастосовній діяльності – як рекомендації та пропозиції, що спрямовані на підвищення ефективності діяльності з розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії (акт впровадження Державного бюро розслідувань від 27 червня 2025 року);

- освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень»; під час підготовки навчально-методичних праць та дидактичних матеріалів (акт упровадження Національної академії внутрішніх справ № 198-оп від 06 грудня 2024 року);

- науково-дослідній діяльності – для підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову (акт упровадження Національної академії внутрішніх справ № 197-нд від 05 грудня 2024 року).

Як позитив слід відмітити те, що автором вперше:

– обґрунтовано необхідність налагодження системної, на постійній основі, міжвідомчої взаємодії підрозділів Національної поліції, природоохоронними контролюючими органами, Спеціалізованої екологічної прокуратури, за координуючої ролі останньої, з огляду на зазвичай організований, тривалий характер аналізованих кримінальних правопорушень;

– аргументовано доцільність активного застосування в ході збирання та перевірки доказів у кримінальних провадженнях цієї категорії НСРД, а також заходів забезпечення кримінального провадження – арешту майна, тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна.

Всі зауваження та побажання, які були висловлені в попередніх засіданнях кафедри були повністю враховані автором.

Загалом, дисертація Богатирчука Олександра Миколайовича на тему «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, є самостійно виконаним дисертаційним дослідженням, може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду для захисту.

Кандидат юридичних наук, старший дослідник Гелемей М.О. В умовах сьогодення, значного занепокоєння міжнародних організацій, природоохоронних організацій та громадян викликають злочини проти довкілля. Такі суспільно небезпечні діяння досить важко виявляти та доводити вину осіб, оскільки вони вчиняються як правило скрито. Сучасна екологічна ситуація в Україні вважається кризовою й обумовлена як збройною агресією російської федерації, так і наслідками зростання екологічної злочинності.

Проблема збереження природи перетворилася на одну з глобальних загальнолюдських проблем, від якої залежать життя та здоров'я нинішнього та майбутнього поколінь людей, а питання раціонального, грамотного використання природних ресурсів перебувають у числі безумовних загальнонаціональних пріоритетів.

На підтвердження поширеності цього кримінального правопорушення вказує і офіційна статистика наведена у роботі.

У зв'язку з цим, актуальність теми дисертації Богатирчука О.М. «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр» не викликає сумнівів як у науковому, теоретичному, так і практичному аспектах.

У роботі використано сукупність загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання, які дали змогу висвітлити й вирішити низку теоретичних та практичних питань теми дослідження.

Дисертант проаналізував значну кількість наукових джерел (324 найменування), ґрунтовно вивчив роботи інших науковців, що надало можливість вирішити наукову задачу, сформулювати пропозиції та рекомендації з виявлення та розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації висновків забезпечена емпіричними даними, а саме: систематизовані матеріали офіційної статистичної звітності Офісу Генерального прокурора за період 2019–2024 рр.; результати вивчення матеріалів 109 кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення у сфері землевикористання та охорони надр, розглянуті судами в 2015–2024 рр. у різних регіонах України; узагальнені дані анкетувань 303 респондентів (слідчих – 129; співробітників оперативних підрозділів – 106, прокурорів – 68) з м. Києва, Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Львівської, Рівненської, Харківської областей; огляди судово-слідчої практики, офіційні дані Державної служби статистики України, довідкові видання, статистичні матеріали. При дослідженні матеріалів кримінальних проваджень, опрацюванні джерел та визначенні ключових аспектів обраної проблематики використовувався власний досвід роботи в слідчих підрозділах НПУ.

Результати наукового дослідження висвітлено в 13 наукових публікаціях, з яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, вісім тез наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Дисертація О.М. Богатирчука є першим у вітчизняній криміналістичній науці спеціальним комплексним дослідженням розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр.

У роботі сформульовано низку результатів і висновків, що були отримані вперше і мають високий ступінь наукової новизни.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи О.М. Богатирчука не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена емпіричними даними.

Постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є чіткими, зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

Отже, поставлені наукові завдання виконано на високому методологічному рівні, а дисертант опанував необхідні компетенції для рівня доктора філософії.

Всі зауваження та побажання, які були висловлені в попередніх засіданнях кафедри були повністю враховані автором.

Дисертація О.М. Богатирчука викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії.

Дисертація містить анотацію, список публікацій, зміст, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, які охоплюють дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел і додатки.

За своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю та обґрунтованістю одержаних результатів робота О.М. Богатирчука «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр», відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь: професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Чорноус Ю.М.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Миронська А.В.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Патик Л.Л.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Курилін І.Р.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Семенов В.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Хабло О.Ю.

Богатирчук О.М. Висловив подяку за позитивну оцінку його дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та слушні поради.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

**щодо дисертації Богатирчука Олександра Миколайовича на тему
«Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання
та охорони надр»**

Дисертація Богатирчука Олександра Миколайовича «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Проблема збереження природи перетворилася на одну з глобальних загальнолюдських проблем, від якої залежать життя та здоров'я нинішнього та майбутнього поколінь людей, а питання раціонального, грамотного використання природних ресурсів перебувають у числі безумовних загальнонаціональних пріоритетів.

Основним законом нашої держави – Конституцією України – на кожного громадянина, проживаючого в Україні покладено обов'язок не заподіювати шкоду природі (ст. 58 Конституції України). Водночас, держава має забезпечувати

екологічну безпеку і підтримувати екологічну рівновагу на території України, ...збереження генофонду Українського народу є (ст. 16 Конституції України).

В даний час все більшу небезпеку становлять кримінальні правопорушення, які завдають шкоди довкіллю, дестабілізуючи екологічну ситуацію. Серед них значну питому вагу складають протиправні діяння у сфері землевикористання та охорони надр (ст. ст. 239, 239¹, 239², 240, 240¹ і 254 КК України). Їх кількість навіть без урахування високої латентності в останні роки зростає. При цьому зменшується кількість виявлених кримінальних правопорушень цієї категорії, що свідчить про труднощі у протидії зазначеним суспільно небезпечним діянням.

З огляду на незначну питому вагу кримінальних правопорушень проти довкілля у загальній структурі злочинності, та ще меншу частку тих з них, що вчиняються у сфері землевикористання та охорони надр, а також на те, що за даними статистики останніми роками спостерігається зменшення кількості протиправних діянь, які перебувають у провадженні слідчих та за якими судами ухвалено обвинувальні вироки, може скластись хибне враження про успіхи суспільства у протидії вказаним кримінально караним діянням. Між тим, процес виявлення та розслідування виокремлених нами кримінально караних діянь, характеризується низкою проблем: увага насамперед звертається на резонансні випадки учинення кримінальних правопорушень, які завдають значну шкоду суспільству та довкіллю; у переважній більшості деліктів відсутні потерпілі; спостерігається дефіцит спецізованої техніки та обладнання, фахівців з окремих знань в екологічній та суміжних сферах, що відображається на якості розслідування; існують проблеми організаційно-тактичного характеру в забезпеченні взаємодії різних підрозділів та відомств, залучених до процесу виявлення, документування та збирання доказів протиправної діяльності.

Усі перераховані проблеми супроводжуються фоновими явищами – зосередженням суспільства на глобальних проблемах захисту довкілля, пов'язаних з нікчемними методами війни РФ на території України, зниженням якості роботи контролюючих органів в частині протидії екологічним правопорушенням.

Практика боротьби зі злочинністю показує, що її ефективність перебуває у прямій залежності від використовуваних засобів та методів. Зазначені обставини визначають актуальність теми дослідження, зокрема таких аспектів, як особливості внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), типізація слідчих ситуацій, специфіка виявлення та збору криміналістично значущої інформації на місці події, тактика проведення інших слідчих (розшукових) дій та негласних (розшукових) дій (далі – НСРД), використання сил та засобів оперативно-розшукової діяльності Національної поліції, застосування спеціальних знань при призначенні та проведенні судово-біологічних та судово-екологічних експертиз.

Зважаючи на перераховані вище проблеми та законодавчі зміни, окремі тактичні та процесуальні «інструменти» розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр мають бути належним чином розкриті з позицій криміналістичної науки. Зокрема, особливої актуальності набуває проблема організації початкового та наступного етапу розслідування, взаємодії слідчих та оперативних підрозділів, проведення окремих процесуальних

дій, зокрема слідчих (розшукових) дій, НСРД, заходів забезпечення кримінального провадження, використання під час розслідування спеціальних знань та ін.

Проблеми методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень на фундаментальному рівні були об'єктом досліджень Ю.П. Аленіна, Л.І. Аркуші, В.Д. Берназа, В.В. Бірюкова, В.І. Боярова, А.Ф. Волобуєва, В.І. Галагана, В.Г. Гончаренка, І.В. Гори, А.В. Іщенко, О.Н. Колесниченко, В.С. Кузьмічова, О.П. Кучинської, В.В. Лисенка, Є.Д. Лук'янчикова, Г.А. Матусовського, О.І. Мотляха, М.А. Погорецького, М.В. Салтевського, О.В. Таран, В.В. Тіщенко, Л.Д. Удалової, П.В. Цимбала, К.О. Чаплинського, С.С. Чернявського, Ю.М. Чорноус, В.Ю. Шепітька, М.Є. Шумила, О.О. Юхна та ін.

Розробками проблем розкриття та розслідування окремих протиправних діянь, розміщених у розділі VIII КК України «Кримінальні правопорушення проти довкілля» за час чинності чинного КПК України на рівні монографічних досліджень займались: С.О. Книженко («Криміналістична характеристика та основні положення розслідування екологічних злочинів»), О.В. Одерій («Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля»), Л.Ю. Крігер («Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень проти довкілля»), Н.В. Ігнатченко («Розслідування кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин»), О.К. Галицька («Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із забрудненням водних об'єктів»), Р.Р. Романенко («Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини»), А.В. Пастух («Розслідування злочинів, пов'язаних із порушенням правил екологічної безпеки»), Л.В. Кондратюк («Методика розслідування злочинів у сфері земельних відносин»).

Проведене дисертантом дослідження показало, що єдину базову методику розслідування всіх видів екологічних злочинів створити не є можливим через істотні відмінності таких злочинів між собою.

Відзначаючи велику теоретичну цінність і практичну значущість вказаних досліджень для вдосконалення методики розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля, слід звернути увагу на те, що з того часу змінилася як суспільно-політична ситуація в Україні, так і законодавство у зазначеній сфері, зокрема кримінальне та кримінальне процесуальне. Також з часом удосконалюються способи вчинення окремих протиправних діянь цієї категорії, урізноманітнюються та «модифікуються» способи протидії розслідуванню.

Викладене підкреслює важливість дослідження з урахуванням можливостей сучасної криміналістичної науки та чинного кримінального процесуального законодавства сутності кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр, вказує на необхідність оптимізації їх розслідування, що в умовах сьогодення є одним із першочергових завдань у боротьбі зі злочинністю загалом та протиправними діяннями проти довкілля зокрема. Зазначені обставини й зумовлюють вибір теми дослідження, його спрямованість і зміст, викликають необхідність перегляду, уточнення та вироблення нових адекватних заходів протидії органами прокуратури, слідчими та оперативними підрозділами Національної поліції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до: Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки (Указ Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021). Тематика роботи відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ (МВС) України від 11 червня 2020 року № 454), а також Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції на період до 2026 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 року № 1155-р., основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021-2024 роки, затверджених рішенням Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23.

Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол № 20 від 26 вересня 2023 року), зареєстрована Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1175, 2023 рік).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є розроблення та обґрунтування положень теоретичного і практичного характеру, а також методико-криміналістичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення організації і тактики виявлення та розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр.

Для досягнення поставленої мети було поставлено такі *завдання*:

- з'ясувати сучасний стан наукових досліджень розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр;
- систематизувати елементи криміналістичної характеристики означених протиправних діянь, виявити кореляційні зв'язки і залежності між її елементами;
- розкрити типові слідчі ситуації початкового та наступного етапу розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр та запропонувати алгоритми дій слідчого для таких ситуацій;
- окреслити виділити типові слідчі версії у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії, виокремити особливості планування розслідування;
- розробити рекомендації щодо підвищення якості взаємодії слідчого з іншими суб'єктами під час досудового розслідування;
- визначити особливості проведення огляду при розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр;
- конкретизувати завдання й особливості тактики допиту свідків та підозрюваних у вчиненні аналізованих кримінально караних діянь;
- обґрунтувати можливості проведення судової експертизи при розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр;
- розкрити тактичні та процесуальні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях цієї категорії.

Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні відносини, що виникають у зв'язку з розслідуванням кримінальних правопорушень у сфері землевикористання

та охорони надр.

Предмет дослідження – розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації склав діалектико-матеріалістичний метод наукового пізнання соціально-правових явищ, загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема, *історико-правовий* – під час дослідження стану наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр (підрозділ 1.1); *формально-логічний* – при з'ясуванні структурних елементів криміналістичної характеристики цих протиправних діянь (підрозділ 1.2); *догматичний* – для тлумачення юридичних категорій, поглиблення й уточнення понятійного апарату (підрозділ 1.2); *типологічний* – під час дослідження особи злочинця та способів учинення кримінального правопорушення (підрозділ 1.2); *функціональний та системний* – з метою виділення типових слідчих ситуацій та типових слідчих версій на початковому етапі розслідування (підрозділ 2.2); *методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції* – при розробці структури криміналістичної характеристики (підрозділ 1.2), формулюванні висновків з питань, які висвітлюються в дисертації; *статистичний* – під час аналізу та узагальнення емпіричної бази (вивчених кримінальних проваджень, результатів анкетування) (розділи 1–3); *соціологічний та прогностичний* – для підтвердження наукових висновків результатами опитування прокурорів, слідчих та оперативних працівників Національної поліції України (розділи 1–3). Системне використання зазначених методів уможливило здійснення комплексного та ґрунтового наукового дослідження розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр та отримання переконливих і достовірних наукових результатів.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять систематизовані матеріали офіційної статистичної звітності Офісу Генерального прокурора за період 2019–2024 рр.; результати вивчення матеріалів 109 кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення у сфері землевикористання та охорони надр, розглянуті судами в 2015–2024 рр. у різних регіонах України; узагальнені дані анкетувань 303 респондентів (слідчих – 129; співробітників оперативних підрозділів – 106, прокурорів – 68) з м. Києва, Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Львівської, Рівненської, Харківської областей; огляди судово-слідчої практики, офіційні дані Державної служби статистики України, довідкові видання, статистичні матеріали. При дослідженні матеріалів кримінальних проваджень, опрацюванні джерел та визначенні ключових аспектів обраної проблематики використовувався власний досвід роботи в слідчих підрозділах НПУ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній криміналістичній науці спеціальним комплексним дослідженням розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр. Сформульовано й обґрунтовано низку висновків і рекомендацій теоретичного та прикладного характеру, зокрема:

вперше:

– розроблено елементний склад криміналістичної характеристики

кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр, що слугуватиме успішному вирішенню завдань розслідування: предмет злочинного посягання; обстановку вчинення кримінального правопорушення; спосіб учинення кримінального правопорушення; слідову картину кримінального правопорушення; особу злочинця;

- сформовано наукову позицію, щодо віднесення потерпілого, поряд з відомостями про час, місце його підготовки, вчинення та приховання, характеру кримінальної ситуації, до структури обстановки кримінального правопорушення як факультативного складника, не властивого для окремих протиправних діянь цієї категорії, виокремлено його типові характеристики;

- обґрунтовано необхідність налагодження системної, на постійній основі, міжвідомчої взаємодії підрозділів Національної поліції, природоохоронними контролюючими органами, Спеціалізованої екологічної прокуратури, за координуючої ролі останньої, з огляду на зазвичай організований, тривалий характер аналізованих кримінальних правопорушень;

- аргументовано доцільність активного застосування в ході збирання та перевірки доказів у кримінальних провадженнях цієї категорії НСРД, а також заходів забезпечення кримінального провадження – арешту майна, тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна;

удосконалено:

- перелік криміналістично значущих особистісних характеристик особи злочинця та організатора кримінального промислу, що сприятиме виявленню джерел інформації про кримінальне правопорушення у сфері землевикористання та охорони надр, вплине на обрання тактичних прийомів проведення слідчих (розшукових) дій;

- положення, які характеризують стан наукових досліджень з обраної проблематики, визначено актуальні питання для першочергового опрацювання;

- типові слідчі ситуації початкового та наступного етапу розслідування аналізованих кримінальних правопорушень, які обумовлюються результативністю попереднього етапу, наявністю підозрюваного, його позицією та позицією учасників кримінального провадження, тактичними рішеннями слідчого; визначення специфічних завдань та алгоритмів процесуальних дій та ОРЗ;

- наукові ідеї щодо можливості висування та перевірки типових версій у досліджуваних кримінальних провадженнях про: спосіб учинення кримінального правопорушення, особу злочинця; особу організатора; причетність до вчиненого працівників правоохоронних, природоохоронних, інших державних органів; місцезнаходження незаконно видобутих корисних копалин; учинення інших протиправних діянь та ін.;

- організаційні й тактичні особливості проведення допиту свідків, підозрюваного, потерпілого, залежно від слідчої ситуації, що складається на початковому та наступному етапі розслідування;

- криміналістичні рекомендації щодо використання тактичних прийомів та застосування заходів безпеки при проведенні слідчого експерименту, пред'явлення для впізнання, одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб;

- наукові ідеї щодо активного використання можливостей окремих видів

експертиз при розслідуванні кримінальних правопорушень цієї категорії, які згруповано за критерієм: екологічної спрямованості (судово екологічна, геологічна, гідрометеорологічна санітарно-гігієнічна та ін.); технічні (судово-технологічна, будівельно-технічна, агротехнічна); криміналістичні (дактилоскопічна, трасологічна, техніко-криміналістичного дослідження документів, почеркознавча);

дістало подальший розвиток:

- теоретичні і практичні рекомендації щодо налагодження в аналізованих кримінальних провадженнях зв'язків з громадськістю (конфіденційне співробітництво, співпраця з екологічними активістами, волонтерами тощо) та ЗМІ (моніторинг преси, результати журналістських розслідувань та ін.) зі співробітниками;

- положення щодо високої інформативності у вказаних кримінальних провадженнях вилученого з місця огляду, обшуку волосся, зразків рослинного походження, запахових слідів, цифрових носіїв інформації;

- рекомендації щодо підвищення ефективності огляду завдяки залученню до його проведення оперативних працівників та фахівців у відповідній галузі залежно від слідчої ситуації; використанню БпЛА для фіксації матеріальної обстановки; виявленій та вилученій інформації, що міститься в службовій документації та на цифрових носіях тощо;

- аргументація доцільності доповнення Інструкції, затвердженої наказом МВС № 575, окремим розділом, який визначатиме повноваження слідчих та оперативних підрозділів, склад СОГ за територіальним, тематичним принципом, права та обов'язки спеціалістів, ОРЗ тощо взаємодії в ході розслідуванні кримінальних правопорушень проти довілля;

- рекомендації з розробки стандартних судово-експертних операційних процедур дослідження об'єктів довілля, розширення переліку видів та експертних спеціальностей у сфері судово-екологічної експертизи, що сприятиме підвищенню ефективності проведення судових експертиз, удосконаленню науково-методичного забезпечення судово-екологічної експертної діяльності;

- криміналістичні рекомендації з організації спільних занять на базі територіальних підрозділів спеціалізованої екологічної прокуратури з акцентом на особливостях виявлення, документування та розслідування означених кримінальних правопорушень.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції впроваджено й використовуються у:

- *правозастосовній діяльності* – як рекомендації та пропозиції, що спрямовані на підвищення ефективності діяльності з розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії (акт впровадження Державного бюро розслідувань від 27 червня 2025 року);

- *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень»; під час підготовки навчально-методичних праць та дидактичних

матеріалів (акт упровадження Національної академії внутрішніх справ № 198-оп від 06 грудня 2024 року);

– *науково-дослідній діяльності* – для підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову (акт упровадження Національної академії внутрішніх справ № 197-нд від 05 грудня 2024 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано самостійно, а всі сформульовані положення та висновки є результатом особистої наукової роботи автора. Окремі положення дисертації викладено в наукових статтях «Особливості документування та розслідування кримінальних правопорушень проти довілля», «Використання можливостей кримінального аналізу у протидії організованій екологічній злочинності», тезах доповіді «Деякі аспекти техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти довілля» у співавторстві з С.І. Марком. Особистий внесок автора в цих працях становить 60 відсотків. Зокрема, співавтор здійснив кримінально-правову оцінку досліджуваних кримінальних правопорушень, у той час як дисертант розкрив криміналістичні аспекти аналізованих проблем. Крім того, деякі положення дисертаційного дослідження містяться в тезах доповіді «Перспективи використання безпілотних літальних апаратів у фіксації кримінальних правопорушень проти довілля в умовах воєнного стану», у співавторстві з А.О. Антощуком. Особистий внесок автора в цих працях становить 50 відсотків. Ідеї та напрацювання, що належать співавторам дисертанта, у роботі не застосовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації оприлюднено у виступах автора на науково-практичних конференціях, зокрема: «Актуальні питання кримінального провадження у сучасних умовах» (м. Одеса, 31 травня 2023 р.); «Захист та безпека життєдіяльності підрозділів єдиної державної системи цивільного захисту в умовах загрози техногенних аварій на атомних електростанціях України» (м. Івано-Франківськ, 22 вересня 2023 р.); «Правовий дискурс» (м. Черкаси, 12 жовтня 2023 р.); «Теоретико-прикладні проблеми кримінального процесу та криміналістики в умовах воєнного стану» (м. Кам'янець-Подільський, 24 листопада 2023 р.); «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 30 листопада 2023 р.); «Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки» (м. Львів, 23-24 лютого 2024 р.); «Актуальні питання та перспективи розшукової роботи в діяльності підрозділів кримінальної поліції» (м. Київ, 28 березня 2024 р.); «Цифрове наукове суспільство: соціально-економічні, правові та міжнародні аспекти» (м. Одеса, 1 серпня 2025 р.).

Публікації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у тринадцяти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, вісім – у збірниках тез науково-практичних конференцій та круглих столів. Зокрема:

1. Богатирчук О.М., Марко С.І. Особливості документування та розслідування кримінальних правопорушень проти довілля. *Криміналістика і*

судова експертиза. Вип. 68, 2023. С. 173–182. DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.17>.

2. Bogatyrchuk O. Forensic examinations during the investigation of criminal offenses in the field of land use, subsoil protection, and atmospheric air. *European socio-legal and humanitarian studies*. No. 1, 2024. P. 21–31. DOI: <https://doi.org/10.61345/2734-8873.2024.1.3>

3. Богатирчук О.М., Марко С.І. Використання можливостей кримінального аналізу у протидії організованій екологічній злочинності. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. № 1(9), 2024. С. 8–12. DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-1-9-3>

4. Богатирчук О.М. Можливості кримінального аналізу у протидії організованій екологічній злочинності. *Європейський правничий часопис*. № 3, 2024. С. 32–40. DOI 36919/3041-1149(Print).3.2024.96-101

5. Богатирчук О.М. Окремі проблеми початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 5(5). С. 467–476. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5\(5\)-467-476](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5(5)-467-476)

6. Богатирчук О.М. Організація початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання, охорони надр, атмосферного повітря, вчинених в умовах війни в Україні. *Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 22-23 лютого. 2024 р.). Львів, 2024. С. 117–119.

7. Богатирчук О.М. Використання безпілотних літальних апаратів під час розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля. *Актуальні питання та перспективи розшукової роботи в діяльності підрозділів кримінальної поліції*: матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу. (Київ, 28 берез. 2024 р.); редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін. Київ, 2024. С. 195–197.

8. Богатирчук О.М., Марко С.І. Деякі аспекти техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля. *Теоретико-прикладні проблеми кримінального процесу та криміналістики в умовах воєнного стану*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 24 листоп. 2023 р.). Харків, 2023. С. 241–243.

9. Богатирчук О.М. Особливості початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля. *Актуальні питання кримінального провадження у сучасних умовах*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 31 травн. 2023 р.) Одеса, 2023. С. 42–44.

10. Богатирчук О.М. Початковий етап розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання, охорони надр, атмосферного повітря. *Правовий дискурс*: матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів та викладачів закладів вищої освіти. (Черкаси, 12 жовт. 2023 р.) Черкаси, 2023. С. 206–208.

11. Богатирчук О.М., Антошук А.О. Перспективи використання безпілотних літальних апаратів у фіксації кримінальних правопорушень проти

довкілля в умовах воєнного стану. *Захист та безпека життєдіяльності підрозділів єдиної державної системи цивільного захисту в умовах загрози техногенних аварій на атомних електростанціях України*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 22 вересн. 2023 р.). Івано-Франківськ, 2023. С. 25-29.

12. Богатирчук О.М. Використання безпілотних літальних апаратів під час розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи*: матер. міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.); редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін. Київ, 2023. С. 181–185.

13. Богатирчук О. М. Слідова картина кримінальних правопорушень у сфері землевикористання, охорони надр, атмосферного повітря. *Цифрове наукове суспільство: соціально-економічні, правові та міжнародні аспекти*: зб. наук. пр. з матеріалами V Міжнар. наук. конф., м. Одеса, 1 серп. 2025 р. / Міжнар. центр наук. дослідж. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 102–106.

Характеристика особистості здобувача.

Богатирчук Олександр Миколайович, народився 13 вересня 1985 року в м. Чуднів Житомирської області.

У 2007 році закінчив Одеський юридичний інститут Харківського Національного університету внутрішніх справ і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» та здобув кваліфікацію юриста.

З липня 2007 року по вересень 2008 року проходив службу в Чуднівському районному відділі УМВС України в Житомирській області на посаді оперуповноваженого.

З жовтня 2008 року по жовтень 2013 року перебував на посадах слідчого, старшого слідчого Святошинського районного управління Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в місті Києві.

З листопада 2013 року по грудень 2019 перебував на посаді начальника слідчого відділу Шевченківського управління поліції Головного управління Національної поліції у м. Києві.

Та з грудня 2019 року по теперішній час обіймає посаду заступника начальника управління поліції - начальника слідчого відділу Шевченківського управління поліції Головного управління Національної поліції в м. Києві.

У серпні 2022 року був зарахований до аспірантури НАВС на заочну форму навчання та закріплений за кафедрою криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ України.

26 вересня 2023 року Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (протокол № 20) затверджено тему дисертаційного дослідження «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр» та закріплено наукового керівника завідувача кафедри криміналістики та судової медицини НАВС, кандидата юридичних наук, доцента Антощука А.О.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації

викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Богатирчука Олександра Миколайовича на тему «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Богатирчука Олександра Миколайовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Богатирчука Олександра Миколайовича на тему «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері землевикористання та охорони надр», до разового захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 15, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий:

Професор кафедри криміналістики

та судової медицини

Національної академії внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

Юлія ЧОРНОУС